

het bij Hem wonen. Ook van teksten als Psalm 23, vooral vers 4, Psalm 25, vooral vers 14, Psalm 42 vooral al het begin, Psalm 73 slot, Psalm 139:7-12, 18. Evenzoo van het Johannes-evangelie en den Zendbrief van Johannes, van verschillende gedeelten van Paulus' brieven...

Zoodra een exegeet als b.v. Prof. Greijdanus aan het werk gaat, verdwijnt uit Paulus' heerlijk innige taal alle verwantschap met het mystieke in den historischen zin.

Soortgelijke opmerkingen zijn te maken over de Johannese geschriften. De uitlegging van Dr C. Bouma. Het Evangelie naar Johannes doet hier denzelfden dienst. Men zie b.v. zijn vrij beknopte, maar duidelijke exegese van Johannes.

Zoo komt het mij voor, dat we het woord mystiek zullen moeten gebruiken in zijn historischen zin. Niet voor het fijnste aroma van den dienst van God door Jezus. Wij hebben daarvoor een ander woord: geloof, waarvan Heiler ons zoo juist zegt: „Dit geloofsvertrouwen wordt niet als de extatische weelde der mystiek „jenseits van het wakend bewustzijn beleefd; het „heeft niet tot voorwaarde ontleding en ophoofing „van het natuurlijk zieleleven; het wordt veeleer „immer, zelfs midden in het dagelijksch leven, zonder „eenige kunstmatige opwekking van het gevoelsleven „ervaren“.

Er is geen gebod van God, tot wat de mystiek voorschrijft. En daarom doen wij daarvan met blijmoedigheid afstand, ons keerende naar het Schriftuurlijk leven, zoo God het ons vergunt. Wij hebben woorden, die ons hierbij niet voeren op een dwaalspoor.

Zeker, het woord mystiek heeft in Gereformeerden kring burgerrecht verkregen. Maar het heeft bij ons een betekenis, die het in andere kringen niet heeft. Afzondering, isoleering, tot zelfs in de taal toe, is niet zeer wenschelijk, vooral, wanneer daarmee gemakkelijk gepaard gaat een beïnvloeding vanuit een verkeerd hoken.

Om zulke redenen dunkt het mij wenschelijk, niet te spreken van „gezonde mystiek“; doch van verborgen leven met God, van vroomheid des harten, van gemeenschap met God.

Niet zal het aanbevelenswaardig zijn, daarbij bijzonder den nadruk te leggen op het gevoel. Hoe meer de eenheid van het geestesleven en de samenhangender onderscheiden zielsfuncties in elke zielsactie vastgehouden wordt, des te beter is het.

Dit bezonnen woord moge na ruim elf jaar nog weer eens overwogen worden. Het zal zeker dienen tot het helderder zien van de eigenlijke kwestie en zoo de eenheid van inzicht bevorderen.

Over deze kwestie wil ik graag nog een andere stem doen hooren. Een uit het grijs verleden. De stem van Vader Brakel. Niemand zal hem een verachting van het bevindelijke leven toedichten, of een minachting van „het leven des gevoels“. Welnu, ook Brakel sprak zich uit over „de mystiek“.

Het is te vinden in zijn „Redelyke Godsdienst“; Capitell XLIII, Waarschouwende Bestieringe tegen de Pietisten, Quietisten, en diergelyke afdwalende tot een natuerlyke en geesteloozen Godsdienst, onder de gedaente van Geestelykheyt. Ik citeer uit den twintigsten druk!

Men leze:

Onder het blinde Pausdom, welks Godsdienst niet veel van het Heydendom verschilt, zyn ten alle tyden geweest, die den lichamelijken Schepsel-dienst verwerpen en veel geschreven hebben van een inwendigen Godsdienst, dien sy soo hoog in den top opyselden, als het natuerlyk verstand vermochte; dese noemt men **Mystyke schryvers**, dat is verborgene, om dat het gemeen tot die beschouwinge niet quam, en die verheffinge des geestes voor haer was verborgen. **Vele hedden ten dage hebben veel op met het woordt Mystyk, als of daer in groote geestelykheyt stak.**

Onder deze mystieken wil à Brakel nog niet eens Tauler en Thomas à Kempis rekenen. Voor hen heeft hij nog waardeering, al weten zij weinig te zeggen van Christus als het rantsoen en de gerechtigheid en hoe die door het waarachtig geloof rechtvaardigheid, en het aanschouwen van Gods heerlijkheid in zijn aangezicht schenkt en hoe uit Hem en in de gemeenschap met Hem de ware heiligheid kan betracht worden.

Neen de mystiek (zonder nadere bepaling als valsche, heidensch o.i.d.) is wat anders. Hoor maar:

Na de tyden der Reformatie zyn vele verder van de waarheyt afgedwaelt, als het Pausdom selve, waar uyt sy uytgegaen waren, en zyn vele oude ketteryen met een nieuw kleedt opgepronkt voor den dag gekomen, die yeder haren aenhang hebben; soo is 'took gegaen met de practyke: allerleye phantasie van holle hersenen, natuerlyke speculation, bedriegeryen des Satana, droomen, geestdryveryen gaen op den naem van **Mystyk** door. Dese zyn soo verscheden in bevattingen, soo verre van de ware praktyke van Godtsaligheyt, soo in het Pausdom, als buyten het selve, dat het my en den Leser verdrietigh soude zyn maer yets daervan te schryven ofte te lesen.

'k Geloof dat deze uitspraken daarom van groote betekenis zyn, omdat ze er op wijzen, dat het woord mystiek zelfs in Brakel's kringen niet in eere was. Anders zou hij er zeker zoo niet over geschreven hebben. En het was toen een tijd van geducht subjectivisme! Het zou zeker de moeite loonen na te gaan, wanneer het in het gereformeed spraakgebruik is binnengedrongen.

H.

C. V.

BOEKBESPREKING

Ons werd toegezonden het Jaaroverzicht 1938 van de Nationaal Christelijke Onderwijs Vereniging (N.C.O.V.). Deze vereniging stelt zich ten doel, zooveel mogelijk hulp te verlenen aan het Christelijk onderwijs, dat aan schipperskinderen gegeven wordt. Kennisname van dit jaaroverzicht en van het mooie werk dezer vereniging is niet overbodig. Adres van het bestuur is: Curaçoastraat 84hs, Amsterdam—W.

Jaarboekje 1939. 21e jaargang. Officiële uitgave der Geref. Kerk van Utrecht.

Na een Voorwoord en een artikel over „Het tehuis voor Ouden van dagen“ „De Oorsprong“, met een paar foto's, volgen de vele gegevens in betrekking tot het leven en werken van Utrechts kerk en allerlei andere zaken. Eigenaardig dat hoewel reeds „in het jaar 1875 volgens het besluit der Synode het systeem van vaste jaarlijkse bijdragen ingevoerd (werd) als een middel om, naast de collecten, de benoedigde gelden voor het onderhoud der (Theologische) School te verkrijgen“, „De Bazuin“ van 1 Juli 1938, en dit systeem door de volgende Synodes steeds is gehandhaafd, en ook nog de Synode te Amsterdam in 1936 besloot aan de kerken een schrijven te zenden om tot verhoogde offervaardigheid voor de Theologische School op te wekken, waarin zij ook deze woorden deed opnemen: „Bijzonder moge daarbij de aandacht gevestigd worden op de nog steeds van kracht zijnde bepalingen voor de plaatselijke en classicale correspondenten“, art. 77; vgl. „De Bazuin“ van 2 Sept. '38, „De Instructies“; dit boekje toch gemeenerli mededeeling geeft omtrent eenen (door den kerkeraad of anders) aangestelden correspondent inzake contributies voor de Theol. School. S. GREIJDANUS.

Jaarboekje van de Gereformeerde Kerk van Watergraafsmeer. 13e Jaargang 1939.

Dit boekje geeft uitvoerige inlichting aangaande hetgeen de Geref. Kerk van Watergraafsmeer betreft, en daarbij in het „Niet-officieel gedeelte“ nog over veel meer. Maar wat boven van het Utrechtsche jaarboekje werd gezegd, moet ten aanzien van dit herhaald worden: ondanks die synodale besluiten en opwekkingen, geen correspondent betreffende contributies voor de Theologische School, noch een door den Kerkeraad benoemd, noch een op andere wijze aangesteld, althans... dit Jaarboekje maakt bij zijne vele en velerlei mededeelingen van zulk een correspondent geen melding. S. GREIJDANUS.

„De Gereformeerde School“. Maandblad van het Gereformeerd Schoolverband, 10 Maart '39. Dijkstra's Uitgeverij — Zelst.

Dit nummer begint een artikelenreeks over De tijd tusschen het Oude en Nieuwe Testament, van H. H. Grosheide, en een andere over Lijdt ons Christelijk onderwijs inderdaad aan intellectualisme, van Prof. Dr. J. Severijn, en bevat een verslag eener delegatie, over de Christelijke kweek-school te Sneek, en nog een en ander. S. GREIJDANUS.

„Diaconaal Correspondentieblad“. J. H. Kok N.V. — Kampen.

Het nummer van Maart 1939 handelt over Geldelijke bijdragen uit de Overheidskas voor diaconieën, en bevat een stuk over Armoede en Demoralisatie, onderwerpen van geen gering belang, en een beginartikel over Het diakenambt volgens de Kerkenordening, Leestafel en een paar berichten. S. GREIJDANUS.

„Leidersblad“. Uitgave van den Bond voor Geref. Jeugdorganisatie, Bazarlaan 46, Den Haag.

Ook dit is een maandblad. Het nummer van Maart geeft behalve allerlei mededeelingen en boekbesprekingen en het Jaarverslag, Leidraden voor de Vaderlandsche geschiedenis, en voor de Kerkgeschiedenis, en Schetsen Gewijde Geschiedenis. S. GREIJDANUS.

„Elckerlyc“. Bosch & Keuning N.V. — Baarn.

Het tijdschrift begint terecht een goeden naam te krijgen. Nu het uiterlijk er weer aantrekkelijker uitziet, zal men het met te grooter genoegen ter hand nemen. Het peil der uitvoerige besprekingen is hoog, de rest van het gebodene meestal interessant.

De toegevoegde boekjes komen in de plaats van uitvoerige beschouwingen of stukken oorspronkelijk werk, die vroeger in het tijdschrift opgenomen werden. Het is stellig een voordeel, ze in afzonderlijk nette deeltjes te ontvangen.

Als no. 5 der Elckerlyc-boekjes verscheen de kroniek van Zuid-Afrika, het jaarlijkse, zeer instructieve overzicht door Dr Haantjes. Het zou aanbeveling verdienen, ook zulk een overzicht te geven van het andere deel van Groot-Nederland, Vlaanderen. De belangstelling daarvoor is zeker groot.

Minder bekoorlijk is no. 6, het symbolisch spel „De Molen“ van Beversluis. Opvoering zou moeten doen blijken, of het stuk geschikt is, maar de lezing ervan wekt twijfel voor dezen tusschenvorm van spreekkoor en toneelstuk.

Sjoerk Lelker gaf met no. 7 een drietal novellen onder den titel: Zonderlinge Zielen. Het best lijkt me de laatste geslaagd, de tekening van Iwan den Verschrikkelijke en de Russische volkswil. Lelker gaat zich ontwikkelen tot een goed prozaiet, van wien goed werk verwacht kan worden.

Bijzonder wil ik de aandacht vestigen op no. 8 en 9, de „Reünie van Jong-Protestantse Dichters“ door Dr K. Heeroma. In een geestige, maar dikwijls raak geteekende inleiding, gaat hij na hoe de Prot. dichters

zich onderling verhouden na de mislukte poging van Heeroma, hen in een Derde Réveil te vereenigen. Zelf blijft hij gelooven aan het „dichterschap in de gemeente“ en hij maakt sterk den indruk, daarbij alleen te staan. De meesten zijn wars van indeeling, blijven individuaal, listisch en missen een omlijnd plan. Dit ontbreken van een positief christelijken grondslag, een eenparig belijden van een diepgeworteld geloof, maakt hun invloed zoo buitengewoon klein, ondanks hun soms ontroerend fijne gedichten. De kleine bloemlezing, die Heeroma aan zijn betoog toevoegt, is illustratief, maar niet omvangrijk genoeg om een juist beeld te geven. Het boekje zal tegenwerking ondervinden, net als het „Réveil“, maar het is zeer interessant voor ieder, die belang stelt in onze protestantsche letteren. Gron. H. S.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal:

Idskenhuzen: Cand. J. Kleine te Groningen en Cand. J. P. Prins te Meeden (Gron.). Nieuwleusen: B. Geuchies te Daarlerveen en E. J. Wassink te Bruchterveld.

Aangenomen naar:

Kralingscheveer: J. Groen Jr. te Venlo en Roermond. Marrum (Fr.): J. van Harmelen te Harkstede (Gr.).

Emeritaat Dr B. Wielenga.

De kerkeraad der Geref. Kerk te Amsterdam heeft aan Dr B. Wielenga, die 10 September a.s. veertig jaar in het ambt staat, op de meest eervolle wijze emeritaat verleend met ingang van 1 October a.s.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

Cand. G. Spijker, sinds 1 April leider van den Evangelisatie-arbeid bij de Geref. Kerk te Schiedam, is in de gelegenheid des Zondags de kerken te dienen. Een eventueel beroep kan hij terstond overwegen. Adres: Warande 175, Schiedam, Tel. 67975.

— Cand. J. F. H. van der Bom, adres: Rozengracht 58, Amsterdam-C., telef. 49294, beroepbaar verklaard door de Classis Amsterdam der Geref. Kerken, is thans in de gelegenheid en gaarne bereid, de kerken te dienen.

De Bijbelverspreiding in 1938.

Door het Nederlandsch Bijbelgenootschap werden in 1938 vanuit het Bijbelhuis in Amsterdam in Nederland geplaatst 45642 geheele Bijbels; 300 Oude Testamenten, 23739 Nieuwe Testamenten en 17525 Evangelien en andere Bijbelgedeelten, totaal alsoo 87206 exemplaren.

Door de agentuur te Bandoeng werden in Nederlandsch Indië geplaatst 4751 Bijbels, 2944 Oude Testamenten, 1660 Nieuwe Testamenten en 68733 Evangelien en andere Bijbelgedeelten, totaal alsoo 93035 exemplaren.

De geheele Bijbelverspreiding van het Nederlandsch Bijbelgenootschap zoowel in Nederland als in Indië bedroeg in 1938 alsoo 50393 geheele Bijbels, 3244 Oude Testamenten, 40346 Nieuwe Testamenten en 86258 Evangelien en andere Bijbelgedeelten, totaal alsoo 180241 exemplaren.

Het Jovaasch medewerkend Bijbelgenootschap.

Op 29 Juni 1939 is het juist 125 jaar geleden, dat het Nederlandsch Bijbelgenootschap te Amsterdam werd opgericht en tijdens de jaarvergadering te Amsterdam op Woensdag 21 Juni hoopt men dit feit te herdenken. Maar het Nederlandsch Bijbelgenootschap is niet het eenige, dat in Juni zijn 125-jarig bestaan herdenkt, en reeds vroeger dan 29 Juni 1814 was er eveneens met Nederlandsche medewerking nog een ander Bijbelgenootschap opgericht, waarvan de oorspronkelijke naam in den titel van dit stukje genoemd wordt.

Voorstel Geref. Kerk Yerseke.

De Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk te Yerseke nam het besluit, bij de eerstvolgende vergadering van de Classis Goes het volgende voorstel in te dienen:

„De Kerk van Yerseke, gezien de sympathiseerende of welvarende houding van leden onzer kerken, zoowel van ambtsdragers als niet-ambtsdragers, ten opzichte van de Oxford-groep; van oordeel, dat de tijd dringt, dat de kerken duidelijk zich over deze beweging uitspreken, stelt aan de classis voor langs de Particuliere Synode aan te komen Generale Synode van Sneek te verzoeken, zulk een uitspraak te willen doen.“

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Aangenomen naar:

Viissingen: W. Meijnhout te Nieuwendam (Amsterdam-Noord).

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:

Borssele: J. D. Barth te Dordrecht.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Maasbommel en Alphen: Cand. H. van Doorn, hulppred. te Huizum (Fr.).

St. Oedenrode: J. K. v. d. Brink te Steenberg. Voorthuizen: K. v. d. Pol te Wierden.

Aangenomen naar:

Diever (toez.): P. Inberg te Grollo. Hemmen (toez.): Dr O. Norel, pred.-dir. Diac-huis te Amsterdam.

IJzendoorn: Cand. C. Mulder te Amsterdam.

Bedankt voor:

Idaard (toez.): P. Inberg te Grollo.

Waverveen: Cand. C. Mulder te Amsterdam.

Zuidwolde (Dr.): P. A. van Stempvoort te Haskerhorne (Fr.).

Afscheid van:

Stad aan 't Haringvliet: J. Polhuys. Telst: Rom. 8: 37.

Overleden:

H. Rutgers S.Jz. te Groningen, emer. pred., 96 jaar.

ZENDINGSLIEDEREN

Dit bundeltje bevat 38 Zendingaliederen, op daarbij aangegeven, alom bekende wijzen, te zingen door kinderen en groteren. Te gebruiken zoowel op kinderozendingsscholen als op andere zendingssamenkomsten.

Prijs f 0.35; bij minstens 50 exx. à f 0.20 per ex.

60ES. OOSTERBAAN & LE COINTRE.

Medewerker: Rotterdam, Dam, Dr J. Koole, Schreurs, Rotterdam, kamp, Groning, Dr H.

Alle stuk Prof. D.

INHOUD: F. — Uit de ontslagen z welkom, Ee Argentinië. XXXII — parkoeren: Pop. wetens van de wee „De grenze en evangelie Christelijke — Kerknie

Te

Tegen e tiek moti ionairen s

Dit treft het geloof Testament. Bijv. in Ru partij ware hen in de al lang kv kende pog te verdure het Czaris roer kwam zich onder intellectue Radek e.a. Velen we hoofdfigu ter geen J meer gesch invloed d godsdienst, gogen we moet erke semitische

Ook in Rath door het revolu gens de Na menten va het duister En geen Jodendom. tel één. Ka was immer nalist, die die vreem geroeid w van de Du

Opmerke de schuld immers n bolsjewistl bijbel was gestoken e er tegen ge in Vox T 1936 no. 32 mus ist eis wismus be (Het Bols bijbel. He (propagand En daar de Francs Immers d